

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VI., váczi körút 3.

hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . frt 7.—

Félévre „ 3.50

Negyedévre „ 1.75

Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A talmud agadája.

Othman Abu Áli ült a khalifák trónján, midőn Jussuf Ibn Abdallah, a hatalmas császár kedvenczorvosa, ki származásánál fogva maga is zsidó volt, mint vádlója lépett fel a talmudnak. Nem azzal vádolta, mivel napjainkban tették a Rohlingok és egyéb antiszemita talmudtudósok, kik, mellékesen megjegyezve, a talmud ábécéjét sem ismerik, hanem vádolta azzal, hogy a talmud tulajdonképen hihetetlen meséket, szörnyü együgyü dolgokat tartalmaz, melyek elbutítják a velük foglalkozókat; pedig a zsidók egyebet sem tesznek, mint azt, hogy a talmudot tanulmányozzák. Ajánlotta tehát urának, tiltsa be a zsidóknak, hogy a talmuddal még azontul is foglalkozzanak, minek meglesz az a hatása is, hogy elébb-utóbb ott hagyják hitüket és áttérnek Mohamed vallására.

»És mivel bizonyíthatod emez állításodat?«

«Akárhány tétellel, magából a talmudból.»

«Például?»

«Ime a talmud egyik szerzőjének egyik elbeszélése:

Rábbá Bár Bár Chánná a talmudnak Bábá Báthrá című könyvében Hasz'fináh-nak nevezett fejezetben aram nyelven — mert ezen a nyelven vannak megírva a talmudnak mind eme hihetetlen, vagy babonás meséi — ezt regéli hiveinek:

»Hajón utaztunk egyszer a nagy tengeren; s ime egy madár, melynek a víz csak a bokáig ért, míg feje az égben járt. Gondoltuk, itt nem mély a víz, megfürödhünk, lehűthetjük lelkünket; de jöve egy égi szózat: Alá ne merüljetez ezen a helyen, mert hét évvel ezelőtt baltája esett le a fejszésnek, mely nem érte el a tenger fenekét még most sem. De nem azért, mert mély a víz, hanem azért, mert sebes a víz, és a fejszét a hullámok vad zajlása feltartóztatja.«

A khalifa mitsem szólt, hanem magához

hivatta birodalma leghiresebb rabbiját, kit így szólított meg:

»Mond meg nekem, rabbi, legjobb hited és tudomásod szerint: mit tartalmaz a talmud?«

A rabbi habozás nélkül felelt.

»A talmudot, felséges ur, mi tengernek, a tan tengerének (jám hatalmud) nevezzük. Ha azt kérdeznéd tőlem: mi van a tengerben? felelhetnék, de feleletem egy könyvet tenne ki; mert fel kellene sorolnom mindent, mi tudomásom szerint a tengerben létezik, a szörnyetegektől fogva a drága gyöngyökig. És könyvet tenne ki az is, ha felelni akarnék kérdésedre, hogy mi van a talmudban.«

»Igaz-e, hogy a talmud természetellenes, hihetetlen csodás dolgokat akar elhítenni veletek?«

»Ennek csak a fele igaz. Igaz ugyanis, hogy a talmud ilyen dolgokat tartalmaz, de hogy el is akarja velünk hitetni, az nem igaz.«

»Hogy érted ezt?«

»Jogot tanít a talmud, vallást, életszabályokat, erkölcsöt, számvitelt, csillagászatot, gyógytant, földismét; nagy mértani kérdéseket oldat meg velünk, rávezet tudományokra, melyeket csak érint és melyekre int, hogy magunkévá tegyük; de tartalmaz oly dolgokat is, melyeket problémaként állított elénk. Fejtse meg őket mindenki úgy, ahogy neki tetszik; mennél élesebb valakinek az esze, annál fenségesebb magyarázatokat talál a homályos textusok számára. Szabad értelmezni őket bárkinek bármilyen elfogadható módon, csak egyet nem szabad: elhinni magát a textust, vagy a tudatlan előtt magyarázat nélkül elmondani azt. Hiszen a név is, melylyel e dolgokat ellátták, és a melyek az egész talmudnak mintegy 50-ed részét képezik: az a g a d a (monda) elnevezés mutatja, hogy a talmud épenséggel követeli, hogy úgy, amint előadva vannak, ne higgyék őket.«

Nagy birodalomban, felséges ur, nagy a talmuddal foglalkozók száma, de kutatva sem

találsz egyet sem, ki szószerint venné például a Rábbá Bár Bár Chánná elbeszéléseit . . . »

Rábbá Bár Bár Chánná, igen, igen! erről akaralak kérdezni. Tehát ezeket a csodás elbeszéléseket nem hiszitek. De hát mégis mit akart a szerző velük mondani? »

»Dolgokat, melyeket nem akart, vagy nem volt szabad elmondania. Mesés ruházatba öltöztette hát mondanivalóját; találja ki a valót a kutató, és ha nem találja is, legalább élesíti esztét, midőn keresi.«

»Folytasd, rabbi, hallgatlak.«

»Irataim közt találni fognak utódaim egy jegyzetet, melyet mindnyájan értünk még, de a késő utódok már keresni fogják magyarázatát. Egyiptom trónusán, ezt jegyeztem fel, egy óriás ült, kinek oly varázsereje volt, hogy egy izben egy kis folyadékkal, mely alig tett ki egy fél cseppet, elárasztott 12 várost.«

»Értelek. Arra célzasz, hogy rövid rendellel 12 városból üztem ki hitsorsosaidat. Jegyzetedet kiegészítheted, hogy ugyanaz az óriás pusztá leheletével ismét helyreállította az elárasztott városokat.«

»Köszönet, ó kegyelmes khalifa!«

»Fejzed ki, ha képes vagy, köszönetedet azzal, hogy magyarázatot adsz arról, mit értett ama talmudszerző a csodás madár alatt, melynek csak a bokáig ért a nagy tenger vize, míg feje az égben járt?«

»Rábbá Bár Bár Chánná idejében«, felséges ur, veszedelmes áramlat ragadta el a fejeket.

A mysticismust, mely azt kutatja, mi történik az egekben, hogy néz ki a Mindenható trónja, milyen alakúak az angyalok, hogy lehetne megváltoztatni a természet folyását és több efféléket, -- rettenetes módon lábra kapott. Emberek, kik alig izlelték meg a tudományokat, már a világteremtés isteni titkát (mászé b'réssz) akarták kitalálni. Aki ellene szegült ez áramlatnak, azt elseperte, sőt a legjobbak is hasztalanul küzdöttek ellene. Ezt akarja velünk megértetni Rábbá Bár Bár Chánná. Még pedig így:

Körülnéztünk a tudomány nagy tengerén és rögtön szemünkbe ötlött egy madár, mely csak a bokáig állott a vízben, azaz, alig volt fogalma a tudományokról, de a feje azért az égben járt. Kabbalát üzött, isteni titkokat fejtegetett. Gondoltuk, hisz itt nincs tudomány, lehütjük lelkünket, midőn ez esztelent a veszedelmes irányra figyelmeztetjük és rendreutasítjuk. Égi szózat azonban, ami nem más, mint lelkünk belső meggyőződése azt sugalta, hogy hasztalan volna fáradozásunk; mert kitünő férfiak hiába vesztegették ebben legjobb erejüket. A nagy tudóst, a talmud fejszésnek nevezi más helyen is; tudományával ketté vágja a legbonyolultabb csomót. A tanaita megérteti velünk, hogy régóta nagy tudósok küzdenek a mystikus áramlat ellen, de célta nem értek; nem, mert mélyebb értelme volna, hanem mert ez az áramlat valószínű szédelgést okoz és ellenállhatatlan, minden jobb belátást és ítéletet elemi erővel eltaszító hatást gyakorol épen a tudatlanokra.

T Á R O Z A.

A spanyol zsidók a szláv irodalomban. 3.

Irta: Strausz Adolf.

A dallam, mely kíséri, oly csodás, oly elragadtató, mintha távoli hullámok moraja, mely az andalusiai éjek sóhajával és kesergésével vegyült, vonulna rajta keresztül mélán, álmodozva . . .

Látva a jellemzetes arczoknak ezen ábrázoló csoportját, melyek az ezüstös holdvilágban mintegy megkövülve álltak köröskörül, hallva ezeket a régi spanyol énekeket, melyeket a „dairá“ halk zümmögése kísért, míg egy gyenge szellő a virágos rétek illatával tölti el a levegőt, azt hihette az ember, hogy messze, régi multba, más vidékek és emberek közé vetette őt a sors.

Naoumi is ott volt a leányok között, fejét egyik társnőjének vállára hajtotta. A holdvilág ezüsthabos ténye dicskoszorúval övezte szép arcát. A leány 18 éves lehetett.

E perczen kissé lehajolt. Hajlékony, üde mozdulataiban annyi báj, annyi kecs volt. Égő arcza és piczi szája a félig nyitott ajkakkal, helylyel-közzel szenvedélyt elárulva rezzent meg. A homályban nem lehetett meg-

különböztetni szeme színét, de csodálatos szépségük még így is varázshatalommal bírt. Tekintete valahol a mértelen távolban bolyongott, csak néha-néha, mint a villám csapott le azon különös fiatal ember fejére, aki kalplevéve, hosszú és sűrű, költői rendetlenségben levő hajzatát a szellőnek játékaul vetette.

— Mondd csak, Boulissa, mikor lesz Naoumi esküvője?

— Istenem, kedves Vinonteha, magam sem tudom. Jegyesének Leskovatzból ma reggel kellett volna megérkeznie, de még nem láttuk.

— Ismered őt?

— Igen, barna szép fiú s azonkívül igen gazdag. Vagy egy éve, hogy itt keresztül utazott s beleszeretett Naoumiba. Hat hóval ez lött itt volt atyjával, akinek Naoumi annyira megtetszett, hogy szegénysége daczára rögtön megkérte kezét fia számára.

— Naoumi huga azt mondja, hogy a leány azóta egyre sir és esküdözik, hogy az idegenhez nem megy.

A fiatal ember, ki tőlük csak néhány lépésnyire ült hallotta ezen beszégetést; aztán mintha szédülés fogta volna el, dult arczczal kelt fel ülőhelyéről és kisietett az atczára.

Künn a gyermekek vígan voltak, sokkal vigabban, mint máskor. Az élet legsajátságosabb jelenségeinek

Igy magyarázom én a tanaita elbeszélését, anélkül azonban, hogy állitanám, hogy Rábbá Bár Bár Chánná tényleg ezt akarta mondani allegoriájában, amint hogy nem állithatja ezer más magyarázó, hogy ők találták ki a tanaita gondolatát. Egy azonban biztos, az t. i., hogy a tanaita semmiképp sem akarta, hogy elbeszélését úgy higgyék el neki, amint azt elmondta!

De miért mondom el ezeket itt, és miért most? kérdezi az olvasó.

Könyvet vettünk Györből, melynek tiszta, szép nyomása, pompás kiállítása becsületére válik Grosz Gusztáv és Társa intézetének, de a melyet mindemellett őszintén óhajtanók: bár meg nem jelent volna!

Mi is bánthatta a szerzőt, egy különben igen derék, érdemes zsidó tanítót, hogy kiszedett a talmudból dolgokat, melyek a laikusok előtt — és ezeknek írta könyvét Schön Bernát ur — joggal esztelen, botor elbeszéléseknek, vagy boszorkánymeséknek kell, hogy feltűnjenek?

Mi bírhatta rá a györi főrabbit, hogy — mint ezt Schön ur előszavában hálaömlengések közt kiemeli, — a szerzőt ilyen könyv kiadására buzdítsa, kutforrásokkal, ujjmutatásokkal és tanácscsal szolgáljon, a nélkül, hogy megakadályozta volna, hogy szörnyű ostobaságoknak látszó mondák minden magyarázat nélkül a könyvben helyt foglaljanak?

»Aki hihetetlen, természetellenes dolgokat tartalmazó talmudi elbeszéléseket ismertet a nép-

pel« — így hangzik nagy Maimonides ítélete »Magyarázat a misnákhöz« (Pérus hámisnájós l'Harámbám) című művében (Szánhedrin »Chélek« fejezetéhez); — »a nélkül, hogy magyarázatot adna melléjük és a nélkül, hogy kijelentené, hogy azoknak a mondáknak egészen más értelmük van, mint a mi a textusból kitetszik: az a bolondok bolondjának mondható. Ó, bár hallgatna inkább a szerencsétlen és ne sározná be a járatlanok előtt a toráh becsületét! Mert azt mondják-e ilyen dolgok hallatára: Be fenséges, be bölcs dolgok ezek? Nem. Azt mondjuk: Be végtelenül botor, be ostoba és megvetendő elbeszélések ezek!«

És Schön Bernát ur »Gyöngyvirágok a Talmudból« czimen nevezte el könyvét, mely pedig botor-nál-botorabbnak látszó mondákat minden magyarázat nélkül tartalmaz.

»Az előadást« (a györi »Talmud Tórah« iskolában) — írja Schön Bernát ur könyve bevezetésében — »időnként a talmud- és midrásból vett egy-egy elbeszéléssel, mesével, legendával sat. szoktam fűszerezni; ez rendesen anyyira felvillamoza a kedélyeket, hogy ugyszólván ünnep van az iskolában, valahányszor egy-egy elbeszéléssel szolgálók. Jelen elbeszéléseket most összegyűjtém, és mint a talmud gyöngyvirágait csokorba fűzve, nyujtom át hazám ifjuságának; hadd díszitse keblét és nemesítse szivét.« (Ipsissima verba.)

Ime egy pár ezekből a »Gyöngyvirágok«-ból:

egyike az, hogy az általános nagyobb szomorúság perczeiben is a gyermekek vigak és jókedvűek. Nem tudván, mily nagy veszteség érte őket, még a legkevésbé élénk gyermekek is teljesen megváltoznak azon nap, midőn anyjuk meghal és valóban csodálatos jó kedvet mutatnak. Lehetetlen meg nem ütődni ezen visszasságon, melynek hatása abban áll, hogy vigasztalja a környezetet és gyengíti azon nagy fájdalmat, melyet a halál okoz. Az utcán, mialatt az öregebb zsidók egészen elmerültek azon nép sajátzerű sorsa fölötti elmélkedésbe, mely az Isten egységének eszméje által előkészíté az emberiség egységét, az ártatlan gyerekek a homokos part mentén avval mulattak, hogy lampionos sárkányokat eregettek fel. Az egész „iali“ viszhangzott kiáltásuktól, a meggyújtott szalmafáklyák és szénarakások ünnepi színt kölcsönöztek az egész városrésznek. Midőn Dávid Naoumiék házat elhagyta, gyors léptekkel halaét a Dunapart felé, s ott megérkezvén, egy halászbárkába ült, hogy a vízi friss szellő csillapítsa első szerelme üzét, mely tegnaptámadt, de már is ellenállhatatlan erővel működött szivében, mely eddigelé érintetlen volt.

A széllengette apró hullámok a csónak oldalát nyaldosták és visszaverték a hold fényét. Amint a csónakban ült úgy tetszett neki, mintha a folyó mélyéből hallaná a syrének csábító dalát, s lelkében a boldogság és a két-

ségbeesés hullámai leirhatatlan gyorsasággal váltották fel egymást. A távolból a fiatal leányok és fiatal emberek csevegése jutott el hozzá, a kik már belefáradtak az énekek hallgatásába s a part felé tartottak. Az ifju édes álmak közt ringatózva mit sem vett észre. Nemsokára egy lány kis kéz került vállára és Naoumi megilletődött hangon könnyes szemekkel kérdezé:

— Dávid, te magunkra hagytál. Láttam égő arczodat s a szenvedélyt, mi vonásaidban rajzolódott. Figyelemmel kísértem mozdulataidat; láttam a hatást, mit benned eljegyzésem hire keltett. Utánad jöttem... én, a leány. Miért futsz előlem? Miért nem fordultál hozzám, megkérdezendő, igaz-e, mit beszéltek; mért nem mondtad, hogy szeretsz? Lásd én nem akarok jegyesem ne-jévé lenni. Én gyűlölöm, én iszonyodom tőle. Mondd, Dávid, szeretsz? Egy napig nem tudnék élni, ha nem látnálak... sóhajtozék a fiatal leány, s arcza majd égető a tüztől, majd beteges halovány lett.

Dávid arcza a szenvedély e féktelen kitörésére inkább ijedtséget mint örömet fejezett ki. Az első szerelem mindig félénk. Nem volt még egészen tisztában az iránt, a mit érzett. Naoumi kezét a magái között tartva, úgy tetszett neki, mintha vágyainak netovábbját érte volna el; csó-kolták egymást... bár nem öntudatosan. Nem ismerte eddig a szerelem gyönyöreit. Naoumi karjait Dávid nyaka

„A szárnyas ember.

Elisa igen jámbor férfiú volt. A római kormány egy ízben rendeletet bocsátott ki, melyben az úgynevezett „szent szijak“ (Tephilin) használatát szigorúan tiltotta; egyenesen kimondta, hogy aki szijat rak a homlokára, annak az agya szét lesz zuzva.

Elisa azonban mit sem törődve a rendelettel, vallásos buzgalmában nyilvánosan is megjelent a szijakban. Egy ízben észrevette a rendőrség egyik tagja és felelőségre vonta. Elisa futásnak eredt és utközben letépte a szijakat a fejéről, miket azonban szorosán kezében tartott. A rendőrség tagja utána iramodik és csakhamar el is érte.

„Mi van a kezében?“ kérdé.

„Galambszárnyak vannak a kezemben“ viszonzá Elisa nyugodtan és kinyújtá a kezét és ime, csakugyan galambszárnyak lettek a szijakból.

Tudja talán valaki, mi lelkesíthette annyira a tanulókat, mikor Schön ur ezt a mesét elregélte?

Ime egy másik monda:

„A két leánylélek.

Bizonyos jámbor férfiú szűk időben jelentékeny alalmaznát adott a koldusoknak, miért felesége úgy lehordta, hogy a háztól megszökött és a következő éjjelt a temetőben tölté. Épen az új évet megelőző éjszakán volt. Hogy ott volt a sirok között éjszakának idején, hát hallá, mint szólítá fel két elhunyt leányzó lelkének egyike a másikat, szállna fel vele az egekbe, hogy észrevétlenül, kerülő uton killessék, mi lesz a földön élő emberiség sorsa a jövő esztendőben.

A barátnő nem fogadhatta ei a meghívást, mivel nem lett tisztességes hallotti ruhában eltakarítva és így ruházata alkalmas nem lévén, kérte barátnéját, kelne utra egyedül és közölje vele tapasztalatait.

körül fonva, égő arcát a fiatal ember arcához szorítva, könyezett szerelmese mellett.

— Te szeretsz, ugy-e te szeretsz? kérdezé őt folytonosan; de Dávid szégyenkezve, csak meleg kézzorítással felelt a szép és bájos leány kitöréseire, ki e pillanatban testestül-lelkestül adta magát Dávidnak, minden meggondolás, minden félelem, vagy lelki furdalás nélkül, az első öntudatlan vágyakozás egész szenvedélyével.

— Hé, gyermekek, mit csináltok ott, kiáltá távolról Naoumi férjnél levő nénje.

A leány gyorsan letörlé könyeit, megragadta Dávid kezét és a leányok felé vezette. Gépíleg követte őt Dávid, lehajtott fővel.

— Ah, itt van a mi büszke philosophusunk. Az istenért, mit csináltál a viz partján? Talán a halakkal mulattál? Már ugyis eléggé csacska vagy, mondá Vinon-teha incselkedve.

Többet ér halakkal mulatni, mint libákkal!

Csak lassan, lassan, kedves Naoumim! Ki fogadott meg Dávid prókátorjául? Várj csak, ha jegyessed eljön, majd elmondom neki mint védelmezted a fiatal embereket.

Jegyesének említésekor a szegény leányra összerázkódott, megállott és hévvel ragadta meg Dávid karját.

(Folyt köv.)

A barátnő csakhamar visszatért a hirrel, hogy a tavaszi vetést elveri a jég, — az őszi vetés azonban tul fogja szállni a földmives reményeit.

A jámbor férfiú jól megjegyezte magának a dolgot és földbirtokos lévén, ehhez tartotta magát. Időközben feleségével kibékült, de mégis módját ejté, ujév éjszakáját ismételve a temetőben tölthetni. A két elhunyt leány lelke, a mint a mult évben, úgy most is ismételte párbeszédét, csak hogy az egekből hozott hir szerint az idén a tavaszi vetésen lesz Isten áldása, míg az őszi el lesz perzselve a déli szél által. A jámbor férfiú most is ehhez tartá magát és gazdag aratása lett, míg az egész világ szűk termés miatt nyitá panaszra a száját. Az asszony, ki nem csak zsémbeskedő, hanem kíváncsi is volt, fel nem foghatá férje szerencsését és ennek okát kutató. Ez nem is vonakodott és elbeszélte nevének az egész, csodával határos dolgot.

Az asszony felhasználva a titkot, csakhamar talált alkalmat, szemére lobbantani az illető asszonynak azt a szívtelenséget, melynek kifolyásából oly szegényesen takarította el elhunyt leányát. Ujra beköszöntött az év.

A jámbor férfiú ismét a sirok között tölté az éjszakát. Ismét felkérte a barátné társát, hogy követné a magasabb régiókba. Ekkor azonban a szegény leányzó imígyen felelt: „Hagyj békében. Amit mi itt bizalmasan elmondtunk egymásnak, az nyilvánvalóvá vált az élők között.“

Ezt tüzzék talán a fiatalok keblükre?

Fölfedezhet talán valaki ezekben valami moralfélét?

A könyvnek felét kellene kivonatolnunk, ha mindazokat a mondákat közzé akarnók tenni, melyeket vagy éppen nem, vagy csak kommentár mellett lett volt szabad kiadni, ha csak nem akartak — ezt pedig nem akarhatta sem a szerző, sem a tanácsadó főrabbi — anyagot szolgáltatni a talmud gunyolóinak.

Nem apró százoldalas könyvet, de vaskos köteteket tölthetett volna meg a szerző csupa oly mondákkal és elbeszélésekkel, melyeknek minden sora fenséges erkölcsöt hirdet; annál is inkább, mert a szerző — s ez korántsem akar szemrehányás lenni — cseppet sem skrupulósus a forrásokat illetőleg; talmudbeli gyöngyvirágokat hirdet, pedig könyvének 3 negyedrésze a Midrás és Jalkutból való.

Boldog isten! ilyen tág virányokon nem találhatott a szerző más »Gyöngyvirágok«-at?

De ha már ezeket választotta, okvetlenül kötelessége lett volna kommentárt adni melléjük. Ott van a »Chidusé Agodósz«, ott van a három kötetes »Én Jáákóv« és még száz más könyv, mely kommentárt tartalmaz a talmudbeli agadák, azaz mondákra.

A talmud a világnak legtöbbször és legkiméletlenebbül megtámadt munkája, ép úgy, mint a nép, melynek tulajdonát képezi.

A talmud egy évezreden át készült, készült négy országban közel kétezer férfiú által; s ime egynehány monda, azaz egynehány por-szem belőle és nevetségessé van téve az egész határtalan mű!

Aki nem hivatott és nem választott, hozzá ne nyuljon e műhöz, kivált oly czélből nem, hogy ismertesse oly nyelven, melyben — zsidók legalább — oly keveset irtak még róla. Aki nem hivatott és nem választott, hozzá ne nyuljon e műhöz, hogy becsületet szerezzen számára az ifjuság vagy a laikusok szemében. Ime egy kis vigyázatlanság az anyag megválasztásánál az ellenkező hatást szülte, mint a minőt a szerző előidézni akart. És ha vannak is Schön Bernát »Gyöngyvirág«-jai közt valódi gyöngyvirágok is, az értéktelen dudvának látszó rész lerontja az elébbiek hatását. Annál is inkább, mert vajmi nagy azok száma, kik sokkal szivesebben olvasnak és terjesztenek badarságokat, vagy erkölcstelenségeket a talmudból, mint annak fenséges tanait.

Kár volt Schön Bernát urnak e könyvet megírni.

Mardochai Hajehudi.

Az új német császárról.

A civilizált világ által siratott III. Frigyes trónralépte után Palóczy Lipót tanár ur lapunkban cikksorozatott tett közzé „A Hohenzollernház“-ról. Utolsó cikkében a tudós publicista egyet-mást elmondott az akkori trónörökös, most német császári párról. Ezeket az adatokat, melyek csak most lettek valóban actualisakká, ismételve ide iktatjuk.

„Lehet ugyan, — írja Palóczy — hogy Frigyes császár leendő utódja, Vilmos trónörökös zárkózottabb természetű dicső atyjánál. De — s itt szembe szállok egy nálunk nagyon elterjedt véleménynyel — már fiatal kora daczára többször bebizonyítá szép s angyali jó-ságu nevével, Viktória Augusztia koronahercegznővel együtt, hogy — legalább a zsidók iránt — nem kevésbé elfogulatlan, mint felséges atyja. Midőn a fiatal Vilmos herceg Casselben az ottani gymnasium legfelsőbb két osztályának rendes tanulója volt, a legmeghittebb, legszorosabb barátságot épen egy zsidó vallásu „Primaner“-ral kötötte, (igaz, hogy az volt az osztály legderekabb tanulója) s ismeretes dolog s Berlinben minden ember tudja, hogy az azóta német császári trónörökössé lett, volt tanulótárs külön kérelmére, valahányszor amaz időközben ügyvédé vált zsidó iskolapajtást Berlinbe hozzák ügyei, az mindig ellátogat hercegi társához s kitüntető fogadtatásban részesül a fejedelmi párnál. — A mostani trónörökös pedig, ki mint Schleswig-Holstein Augustenburgi hercegkisasszony Porosz-Sziléziában, a gyönyörű Primkenau kastélyban nevelkedett, akkoriban a közel fekvő Sprottau város királyi kerületi orvosának, a zsidó vallásu dr. Wolf Izidor egészségügyi tanácsosnak finom műveltségű leányai-val nemcsak hogy valóban baráti viszonyban állt, hanem ő, a német császári hercegnő s a német birodalom leendő császárnéja, a derék zsidó orvosnak

tavalyi, hetvenedik születés napjára Berlinből sajátkezűleg irt hosszú levélben szívélyesen gratulált is az öreg urnak, s „kiváló tisztelete jeléül és ama szép napok emlékeül, melyeket mint leány a tanácsos ur házában töltött“, (ipsissima verba) megküldte neki három fiainak, a „legfiatalabb Hohenzollern“-ek — mint írja — jól sikerült arczképét. A levél szövegét dr. Wolf, mint történeti bessüt, a jóságos hercegnő engedelmével közölte németországi zsidó felekezeti lapokban is.

Ilyen a leendő német császári pár. S így nem hiszem, hogy a rettentőleg, szinte „mumussá“ felfujt reakzióból valami sok lenne az igaz. Reakciós hajlamokat imputálnak ugyanis, Vilmos trónörökösnek bizonyos körök (melyeknek bizonyára a mostani császári pár szálla a szemükben) alighanem azért, hogy legyen nekik is valami jövőben való reményök. Ezen köröket azonban nemrég ugyancsak erőteljes hirlapi nyilatkozattal rázta le magáról a herceg, melyben ünnepélyesen kijelenté, hogy ő „mindenben dicső atyja nyomában fog haladni.“ A Hohenzollernnek pedig — nem szoktak hazudni“.

Mindjárt ezen adatok után cikkiró a következő most már annál fájdalmasabban ható kis történetecskét beszéli el a most elhalálozott nemes, fennkölt szellemű császárról.

»Három évvel ezelőtt a berlini zsidó Reichenheim-féle fiárvaházat tátozatta meg a német trónörökös, Frigyes Vilmos és neje, Viktória. Minekutána az intézetben tapasztalt rend, csin, pontosság s tisztaság fölött Dr. Auerbaehnak, az igazgatónak s ne-jének mindketten a legmelegebb elismerés hangján és ismételt kézzsoritások közt fejezték ki megelégedettségüket, az igazgató ennyi szívélyesség és leereszkerés által szinte megfélekezve arról, kik tulajdonképen vendégei, bátorságot vett magának, hogy a fenséges párt magánlakására »uzsonnára« meghivja. Nemcsak hogy e »merészségen« meg nem sértődtek és nemcsak hogy elfogadták a magas vendégek a zsidó igazgató meghívását, odaülve a családi asztalhoz a többi családi apróság mellé — a leendő német császár és császárné — hanem ott maradtak még a legfesztelenebb beszélgetés között egy óra hosszat Auerbachéknál.“ A trónörökös plane oly jó kedvű volt, hogy a család legkisebb sarját, egy gyönyörű, tán három éves, piros pozsgás fiucskát vállára emelte, s úgy hordozta csókok között párszor körül a szobában, mintha legalább is — királyfi lett volna az is.

Midőn bold. Montefiora, pár év előtt 100 éves lett, Viktória trónörökös, ki jól fest is, saját maga »emlékezet után« lefesté az időközben elhalt öreg baronetet s azt születése napjára e szavakkal küldte neki: „Csekély arczképfestési tehetségem gyakorlására méltóbb tárgyat mint önt, mélyen tisztelt Sir, nem találhattam volna.“

A barcelonai zsidók történetéből.

Barcelonában, melynek jelen világkiállításán magyar hazánkat egy érdemes hitsorsosunk képviseli, már a 9-ik században tartózkodtak és laktak zsidók a városnak a kereskedelem számára igen kedvező helyzeténél fogva. Ott tartózkodott K o p a s z Károly zsidó kedvencze, J u d a, és még ma is őrzik a levelet, melyben Károly Barcelona lakosaival tudatja, hogy „hüségese” Judája végre megérkezik.

A barcelonai zsidó hitközség, melyet Charisi, a nagy költő „mint a fejedelmek és országnagyok községét” dicsőít, IV. Berenguer Ramon gróf és utódai alatt jutott teljes fölvirágozásra. Midőn Ramon 1161-ben a Provence ellen háborút viselt, két zsidó volt kíséretében, egy Sch'altiel nevű és házi orvosa Ábrahám. Ugyanazon szerepe volt a Saragossával szomszédos Barcelonának Aragoniában, mint Tolodonak Castiliában; a hitközség évről-évre gyarapodott; itt éltek és működtek a tudós Benvenist család tagjai, Joseph Ibn Sabara, Samuel Ibn Chasdai, és ennek tudós fiai, valamint rabbi Salomo ben Aderet és sok más.

A gazdag Barcelona zsidóinak helyzete, a kiknek körében volt itt is az egész kereskedelem, miglen őket a papok irigysége a forgalom terén is nem korlátozó, számos változást szenvedett a hatalmas Don Jaime királysága idején; minden vagyonaikkal együtt a király tulajdonába mentek át, miként Franciaországban. Mindazonáltal aránylag szabadok és függetlenek voltak: fontos szabadalmakat nyertek, földbirtokot szerezhettek és nyugodtan éltek a papok gyűlölete dacára is földesuraik részéről, ha csak a rájuk kivetett adókat megfizették. És ez adók nem voltak csekélyek. Mig Arragonia összes zsidói 43,300 solidost fizettek egyenes adóban, addig maguk a barcelonai zsidók 24,000 solidost szolgáltatnak be évenként. Ebből az összegből és a többi arragoniai — cataloniai hitközségek adókulcsából lehet következtetni Barcelona 13-ik századbeli zsidó lakosainak számára, kik nyolczszor annyian voltak mint a valenciaiak és tizenkétszer többen a Xalivabelieknél. Kétségtelen, hogy nem annyira a zsidók iránti vonzalom, mint inkább az anyagi haszon, mely a zsidók letelepedéséből az országra és a kincstárra háramlott, indítá a királyt, hogy a zsidók előtt egyes városok kapuit megnyitassa. Így telepedtek le a zsidók 1250-ben Uncastillo-ban 4 évi adómentességgel, hogy azon időn túl annál jobban megadóztathassanak.

Igen valószínű, hogy a keresztények gyűlölete a barcelonai zsidók irányában idővel csökkent, és a zsidók és keresztények közötti viszony, különösen a 14-ik század első felében benső volt. Midőn II. James király felesége egészségének helyreállítása végett Barcelonában tartózkodott, kísérete és a zsidók között utcai harcz fejlődött ki, melyben az előbbieket huzták a rövidebbet és közülük többen megsebesül-

tek. A királyné roppant haragra gerjedt Barcelona polgárai ellenében, mivel ezek kíséretét nem segítették, ami csak a polgárok passiv magatartását bizonyítja. A békés és barátságos viszony annyira fejlődött, hogy keresztények nem restelték többé egyházi szertartásokat végezni a zsidók házaiban. Midőn azonban egy ilyen esetet az öreg Don Pedro királynak, a ki „kevésbé volt okos mint jámbor”, tudomására hozták, ez a többi zsidók megfélemlítésére az ártatlan zsidót vizsgálati fogságba vetette és vagyonát lefoglalta. De a békés állapotokat Barcelonában is megzavarta az 1348-ik év, midőn a kutmérgezések legendája egész Európában körutat tett és a mob szenvedélyét fölzigatá. Egy szombat este megtámadta az aljnép a zsidó városrészt és mintegy husz embert ölt meg, s csak egy hirtelen támadt zivatarnak köszönheték menekülésüket a többiek is, kiket azután a város nemeseinek és tekintélyes polgárainak időközben megérkezett őrsege vett óltalomba.

Sem a nemes családokkal volt bizalmas viszonyuk, sem a kormány védelme nem volt képes a gyilkolásokat megakadályozni, melyek a zsidók ellenében, az egyház tulbuzgó szolgálóinak fanatikus beszédei által előidézve, egész Spanyolországban napirandén voltak. (1391.)

Sevillában tört ki a zivatar és sietve vonult át a katalóniai helységeken. Julius 9-en (Ab 9-ikén) támadt föl Valencia dühöngő népe a zsidók ellen, 250 férfi halt meg mint hite vértanuja, csak kevesen menekülhettek a hegyek közé való bujdosással, a legtöbben keresztényekké lettek. Innen a tengeren át Mallorca szigetre csaptak át a düh hullámai, és három nappal később Barcelonában kezdődtek az iszonytató üldöztetések. Egy szombati napon, mikor éppen az akkor befejezett szent Domingó-ünnepély folytán sok vidéki volt a városban, néhány vérszomjas és rabolni vágyó férfi megtámadta a minden oldalról körülzárt zsidó negyedet, feltörték a zsidók házeit, raboltak és gyilkoltak szívük vágya szerint. A polgármester megdöbbsent az első pillanatra és nem tudta, hogyan fojtsa el a zavargást, s csak este felé küldött a zsidó városrész védelmére kellő csapatokat, mert „az igazság és a város jó hírneve követelte meg.” De a gyilkolások még másnap is folytatva lőnek. A vértszomjazó tömeg vadul támadta meg a kastélyt, melyben sok a halál elől megmenekült zsidó védelemre talált. A borzalmas jelenetek ismétlődtek és a kaszabolás csak hétfőn reggel ért véget. Háromszáz holttest volt a nép vadságának tanujele; köztük számos öngyilkos, vagy olyan, aki a vár tornyát megmászva, onnan alázuhan és magát összezuzta. Sokan pedig a hóhér keze elől a keresztviz alá menekültek.

Ez a mézárulás, mely hetekig tartá Barcelonát rettegésben és izgalomban, ép úgy nem maradt bosszúlatlanul, mint a palmabeliek lázadása. Nem csoda, hiszen az elpusztított zsidó város Don Juan király családi birtoka volt! A király és felesége szigoru

megtorlással éltek a zavargók ellen; huszonhat előkelő gyilkos lakolt a vérpadon, igen sokan pedig hosszú éveken át szívták a börtön levegőjét.

Tizenhárom hónappal Barcelona zsidónegyedének elpusztítása után a király rendeletet bocsátott ki, melyben a zsidóknak megtiltá, hogy ott özsze gyülekezzenek, vagy istentiszteletet végezzenek. De már néhány hét múlva megváltoztatá elhatározását. Visszagondolt a nagy és sok, rendes és rendkívüli segítségre, melyben a barcelonai Aljama (zsidó városrész) lakói az előbbi királyokat és őt is részesítették, és elhatározá, hogy a zsidókat most, mikor rája szorulnak, nem fogja elhagyni. 1392 október 2-án közhírré tette, hogy Barcelona városában új Aljamat alapít s azt a régi szabadalmakkal ajándékozta meg. Megengedte az új Aljama lakosainak, hogy hitközséget alkothassanak és szokásaikat és szertartásaikat szabadon gyakorolhassák. Az új királyi kastély közelében levő, fallal körített utcát és a benne levő házakat lakások gyanánt, az ugyanott lévő régi zsinagógát pedig az isteni tisztelet czéljából a letelepedőknek ajándékozta. Ugy szintén a zsidóhegyen volt régi temetőt pedig visszabocsátá birtokukba.

Persze érdekében volt a királynak és a városnak, hogy a zsidókat újból Barcelonába vonzzák. Ez okból az újonnan épült Aljamában letelepedők három évre teljesen föl voltak mentve mindenféle adók és ajándékozások, valamint az alól is, hogy a király vagy királyné ott tartózkodása idején ágyakat szállítsanak, oroslánokat vagy más vadállatokat etessenek, „a mint ezt Barcelona és az ország többi városainak zsidói kénytelenek voltak megtenni,“ Mindez azonban csak addig tartott, míg a zsidó adófizetők száma kétszázra nem emelkedett. Ezen kívül megígérte, hogy a zsidó várost és minden egyes zsidót a kormányzó kutatásai, vizsgálatai és mindenféle följelentések elnében oltalmazni fogja.

Arra nézve, hogy a zsidók a király meghívását követték-e, és vajon Barcelonában egyáltalán letelepedtek-e zsidók, biztos adataink nincsenek. Azonban némely írók nem-mel felelnek e kérdésre.

Dr. Kayserling M.

Szellemszikrák.

a talmud, midrás és a későbbi rabbinikus irodalomból.

A kinek nagyobb a dicsérete, mint a mennyit megérdemel, úgy jár, mint a ki nagyobb kölcsönt vesz fel, mint a mennyi vagyona van.

*

Becsületükön sokan akkor ejtenek csorbát, mikor keresni kezdik.

*

Oktalan dicséret kárára válik a megdicséretnek és szégyenére a dicsérőnek.

*

Kikelsz, ha ártatlanul szidnak.

Mond: rossz néven vetted-e, mikor érdemed nélkül dicsérték?

*

Mit törődünk a nyomorult nép itéletével!

Oh, de ha a felséges nép dicsőit bennünket!

*

Felül uszik, mert könnyű tartalmu.

*

Igaz, hogy ruhája szerint itélik meg az embert jöttekor, de esze szerint mikor távozik.

*

Vaknak mondják a szerelmet, megengedem; de azért leányának, a féltékenységnek mégis ezer a szeme.

*

S mert a féltékenység szülöttje a szerelemnek, szülőanyját rendesen tul is éli.

*

Aczélból készült pánczél nem védelmez annyira a kard csapásai, mint a szerénység az irigység támadásai ellen.

Talmudista.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük június végén lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre 7 frt — kr
fél évre 3 frt 50 kr.
negyed évre 1 frt 75 kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

egész évre 6 frt — kr.
fél évre 3 frt — kr.
negyed évre 1 frt 50 kr.

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Váci-körut 3. sz.

Heti naptár.

Vasárnap (1888 június 21) 5648 tamuz hó 15. napja, hétfő 16. kedd 17. (Sívóószór b'tamuz böjtnapja, reggel és este a tóráhból „Vajchal“-t olvasnak) szerda 18. csütörtök 19. péntek 20. szombat 21. Délután olvasás az első pérek-et. Hetiszidra: Pinchosz.

H I R E K.

— A 13. és 14. rabbit e hó 23-án avatták fölnnepélyesen az országos rabbi képző intézetben. A képesítő vizsgák egész héten folytak. A vizsgákat vezették Bloch Mózes rabbi, Bacher Vilmos dr. és Kaufmann Dávid dr. a felső tanfolyam eme tanárain kívül, Kohn Sámuel dr. pesti rabbi, Klein Mór dr. nagybecskereki rabbi és Fischer Antal Enoch makói rabbi, mint a vizsgáló bizottság küldött-

jei. A felavatási ünnepély délelőtt 11 órakor vette kezdetét a szeminárium imaházában. melynek karzatán a zsidó egyházi énekek nagymestere, Friedmann Mór, főkantor és tanár nagy kórussal foglalt helyet. Az emelvényen helyet foglaltak az intézet tanárain és a nevezett vizsgáló bizottsági tagokon kívül Schweiger Márton, Simon József dr. Deutsch Sémuel, Farkas Emil dr. Gompercz Zsigmond, Roth, siklósi rabbi és mások. Az első két padban láttunk egy nagy deputatiót Nagy-Abony községe részéről a hitközségi elnök vezetése alatt. Eljöttek már előre megválasztott papjuk, Vajda Béla dr. az egyik felavatandó tiszteletére. A többi padokat számos hölgy és az új rabbik iskolatársai és jóakarói töltötték meg. Mikor elhangzott a pompás ének Kohn Sámuel dr. lépett a szószékre. A kiváló hitszónok ez alkalommal felülmulta saját magát; egyikét tartotta legsikerültebb alkalmi beszédeinek, melyet Áboth következő mondásán épített fel: „Legyetek tartózkodók az ítéletben, állítsatok ki sok tanítványt és építsetek védgátakat a tóráhnak.“ Kohn dr. beszéde után az egyik fiatal pap, Vajda dr. szép értekezést tartott. Tárnya volt: „A természet szépsége a szentírásban.“ Azután a másik felavatandó, Ziegler Ignác dr., ki mellékesen megjegyezve, a lefolyt vizsgák alatt a legnagyobb dicséretre ragadta a tanárokat és a vizsgáló rabbikat, meleg, szívből jövő szavakban köszönetet mondott az intézet vezetőinek és tanárainak. Most az intézet ősz igazgatója, Bloch Mózes rabbi, talmudtanár gyönyörű kis beszédet intézett tanítványaihoz klasszikus héber nyelven. Intette őket, mint hordják szívéükön községük és a felekezet érdekeit, mint tanulják és gyakorolják a szent tant, mint szeressék felekezetüket és embertársaikat, mint tiszteljék a törvényeket és mint imádkozzanak a hazáért és királyért. Az aggmester reszkető kezekkel és könnyes szemekkel átadta aztán az ifjaknak a hattárákat, aztán kezeit fejükre téve, megáldotta őket Áron áldásával, és felavatta őket rabbiknak Izraelben. A hymnus eléneklése után a szép ünnepély véget ért. Vajda dr. és Ziegler dr. rabbikon kívül a következő rabbik kerültek már ki a szemináriumból: Neumann Ede dr. nagy-kanizsai, Bárány József dr. debreczeni, Rosenstein Mór dr. tapolczai, Steinherz Jakab dr. nagyatádi, Fischer Gyula dr. győri, Herzog Manó dr. kaposvári, Feldmann József dr. czeglédi, Schwarcz Miksa dr. egri, Pinkusfeld Sámuel dr. dunaföldvári, Kohn Armin dr. belovári rabbi, és Blau Lajos dr., a szeminárium segéd-talmudtanára.

— **Kitüntetett zsidó-iparosok.** F. hó 21-én ő felsége a király meglátogatta a városligeti kereskedelmi muzeumot, s ez alkalommal a jelen volt kiállító iparosok közül többeket megszólításával tüntetett ki. A megdicsért iparosok két harmada zsidó vallású, a mely számból lehetetlen egyet és mást nem következtetni. Schreiber Móricz, vasbutorgyárostól azt kérdezte a király, hogy a kiállított tárgyak saját

gyártmányát képezik-e? Az igenlő feleletre: „Szép! Gyönyörű!“ volt ő felsége megjegyzése. — Bamberger Frigyes és Tsa butoros czégnél különösen megtetszett neki egy japáni mintájú szekrény. — Hosszabb időt töltött Ney Ede kőbányatulajdonos tárgyainak megszemlélésével, különösen megtekintve az új országház építésénél használandó varasdi kőfaját. — Nagy tetszésben részesült a király részéről Brachfeld Siegfried fehérneműgyáros kirakata, kiváló eleganciája miatt. — Váradí Bélának pedig az általa feltalált, szabadalmazott ingekhez gratulált, melyeken a gomblyuk van nélkülözhetővé téve. — Drózsza és társa vasbutorczeg osztályánál arról értesült a király Adler üzlettulajdonostól, hogy a királyné immér az ötödik uti ágyat rendelte meg a jóhírű czégnél. — A magyar petróleum-ipar részvénytársulatnál dr. Veit gyári vegyész nyujtott a király kérdéseire felvilágosítást. — Nem csekély meglepéssel szemlélte továbbá ő felsége Adler D. Adolf és Dentsch F. Károly szabók kiállítását. Ez utóbbi 60—70 munkással dolgozik, 1000 vevő számára. »Elég egy ily fiatal kereskedőnek!« szolt a király. — Megnézte továbbá Bloch Móricz ágytolait, nemkülönben Heidelberg M. szücsárut, aki büszkén említé föl, hogy a hadseregnek mennyit szállított már, s mindazt magyar báránybőrökből, mire a király mosolyogva mondott néhány dicsérő szót. — Kivülök még Pressburger Vilmos szabómestert és Feiweil Lipót iskolaszékgyártót tüntette ki ő felsége megszólítással és dicsérettel, ami fölött méltán és önézettel örvendhetnek a magyar ipar és kereskedelem eme derék fölvirágoztatói.

— **A trónörököspar** Szerajevóban meglátogatta az ottani szefard község zsinagógáját is. A templom bemenete előtt gyönyörű spanyol öltözetű szép lányok képeztek sorfalat, kik a trónörökös előtt virágokat szórtak. Egyike a kicsiknek szépen és bátran, egy szláv költeményt szavalt el, egy másik egy erre az alkalomra Finci Juda, a chachem basi által készített spanyol nyelvű hymnust. Mielőtt a fenséges látogatók a zsinagógát elhagyták volna, a rabbi héber imát mondott az uralkodó és a trónörökösparért. — Zágrábban a trónörökös a következő válaszszal tüntette ki a nála tisztelegő zsidó küldöttséget: „Szívből örvendtem, midőn arról értesültem, milyen testvéri egyetértésben élt itt a zsidóság a többi felekezettel. Mert a felekezetek közti egyetértés a társadalom erős alapját képezi“

— **Halálozás.** A magyar rabbinusi kar egyik legderékabb és legtudósabb tagját vesztette el f. hó 21-én. Hőni József, nyitrai és nyitravidéki rabbi 71 éves korában Nyitrán való áldásos működése 25. évében szívszélhűdés következtében községe nagy gyászára hirtelen meghalt. Az elhunyt pap ritka tudományosság, igaz vallásossága és toleranciája által nagy tiszteletnek és szeretetnek örvendett községében, melynek, míg papja élt, »Vallásosság és haladás« volt a jelszava. A temetés vasárnap, e hó 24-én délután 2¹/₂ órakor lesz.

— **Debreczenből** írják lapunknak: Dr. Bárány

József, a debreczeni izraelita hitközség hitszónoka a pesti izraelita hitközség által az összes fővárosi iskolák felekezeti tanfelügyelőjévé és helyettes hitszónokká megválasztatván, a debreczeni hitközségnél viselt hitszónoki állásáról lemondott. Ezen lemondása folytán a debreczeni izr. hitközség előljáróságának egy Steinfeld Antal, dr. Popper Alajos orvos, Feischl Károly, Schwarz Bernát, Schirf Jakab és Stern Hermann urakból álló küldöttsége a hitközségi elnök: Dr. Scheer Benő vezetése alatt f. hó 17-én d. e. 10 órakor egy általános helyesléssel fogadott meleg hangú beszédben igen találóan fejezte ki a szeretett és tisztelt hitszónoknak eltávozására feletti legmélyebb sajnálkozását és fájdalmát; egyúttal hivatása új köréhez az egész hitközség legőszintőbb szerencsekívánatait tolmácsolta. Mire dr. Bárány emelkedett hangon tartott beszédben távozására miatti fájdalmának, valamint mélyen érzett köszönetének és örömeinek adott kifejezést azon kitüntetésért, amelyekben két évi működése alatt a debreczeni izraelita hitközség részesítette.

r. l.

— **Radó Antal dr.**, lapunk ékeztollu munkatársa nagy örömet okozott azoknak, akik irodalmunk emelkedését minden mozzanatában lelkesedéssel veszik tudomásul. A jeles költő ugyanis Aristo „Örjöngő Roland“ című eposzát teljesen le fogja fordítani. Már eddig is birtunk tőle egyes részleteket az eredeti versmértékben, az a rész azonban, melyet tőle Ábrányi Emil a Kisfaludy-társaság minapi gyűlésében nagy tetszés közt bemutatott, szakasztott olyan gyönyörű stanzákban van fordítva, amilyeneket eddigelő csakis Arany János produkált. A felolvasás befejeztével Szász Károly azt az ohajtást fejezte ki, vajha az egész nagy mű gazdagitaná a halott remek fordításban hazai irodalmunkat. Mint hírlik, a Kisfaludy-Társaság meg is fogja bizni Radó Antalt a teljes hősköltemény magyarra való átültetésével.

— **Románia új kormánya**, mint nekünk Bukarestből írják, megvalósítani látszik a reményeket, melyeket a liberalismus beleje helyezett. A Rosetti-Majorescu-Carp miniszteriuma örvendetes uton indult meg és nagyon ohajtandó, hogy a választások a jelen kormány javára üssön ki. Az új kormány erős rendszabályokat hozott a falvakban divott zsidóüldözések ellen, és több Porumbar-féle apró zsarnokot érzékeny büntetéssel sujtotta. A házalási tilalmat sem kezelik többé oly szigoruan, miáltal több zsidó család újból kenyérkeresetet nyert. Két év előtt 10 zsidó hírlapíró ellen igazságtalanul alkalmazott kiutasítási rendeletet a kormány 3-ra nézve már a legközelebbi napokban vissza fogja vonni. E három közt van az európai nevű dr. Gaster, román nyelvész és történetíró, ki, mint annak idején említettük, kiűzetése után rabbijává lett a londoni zsidó szefard hitközségnek.

— **Königswarter Hermann br.**, kinek neje tudvalavóleg született Blaskovits leány, és férje kedvéért tért át a zsidó hitre, Königswarter Móricz báró bécsi főrendiházi

tag fia, Kis-Szántón (Bihar m.) 350,000 frton földbirtokot vásárolt.

— **Az „Izr. Alliance“ Bécsben** most adta ki évkönyvét, melynek adataiból e helyütt közöljük következő érdekes tételeit a „kiadások“ rovatának. Egyes iparosok és földmivelők kiképzésére ez évben is nagy összegeket áldozott az egyesület, úgy hogy csupán Galicziában 16,320 frtot költött; orosz és román fiúk nevelése 3330 frt 80 krba került; orosz és román kivándorlók segélyezésére 2595 frt 90 krt fordítottak. Az alliance továbbá 22 zsidó hitközséget támogatott a monarchiában 2991 frttal, míg irodalmi czélokra 1614 frtot adott ki. Ezenkívül a dunaszerdahelyi tűzkárosultak 1000 frtnyi segélyben részesültek az egyesület részéről. Tájékoztatás végett álljanak itt a bécsi Allianz működésének irányadó pontjai: 1. A galicziai hitközségek következetes további művelése. 2. A kivándorlásra kényszerített orosz és román zsidók segélyezése. 3. Szegény hitközségek támogatása vallásitanitók alkalmazhatása céljából. 4. A szerencsétlen kiutasított családok gyermekeinek iparosokká és derék munkásokká való kiképzése. 5. A zsidó irodalom jobb termékeinek kiadása és terjesztése. — És most legyen szabad a mi budapesti szívünkkel felsőhajtanunk: Zsidó-Magyar Közművelődési Egyesület, jöjjön el végre a te országod!

Jótekonyság. Mandl Mayer bécsi nagyiparos 20,000 frtot hagyományozott jótekonny czélokra. Ezen összegből különösen felekezeti rendeltetésül: 1000 frt a szegények; 6000 frt az alapítandó zsidó menedékház; 2000 frt a zsidó vakok- és siketnémák intézete, 500 frt a zsidó árvák háza, 400 frt zsidó diákok javára és még 800 frt, összesen 10,700 frt.

— **Dementie Szadagorából.** A napokban több lap a »Moniteur de Rome« után azt a hírt közölte, mintha a szadagorai csodarabbi, Fridmann Izrael a pápának jubileuma alkalmából értékes, régi bibliát küldött volna. Folyó hó 19-én nyilatkozatot vettünk Szadagorából, aláírva Landó Leib rabbi, Rössler Mózos előljáró, és Preisser Leizer titkár által, mely nevezett római lap ebbeli hírének egyszerűen valótlannak nyilvánítja.

— **Rudolfinum.** Az ily című bécsi alapítványnál, melyet rudini Pollák M. A. lovag hitsorsosunk alapított, 70 hely töltendő be a jövő tanévben. Pályázhat a bécsi technikai főiskola minden szorgalmas és szegény hallgatója valláskülönbőség nélkül, ha osztrák vagy magyar állampolgári minőségét igazolni tudja. Kérvények iskolai és szegénységi bizonyítvánnyal kellőleg felszerelve f. é. augusztus 31-ig küldendő be a „Rudolfinum“ igazgatóságához (Bécs, IV. Mayerhofgasse 3.) Nem német okmányok hiteles másolatban csatolandók. A közelebbi föltételek a felügyelőségénél tudhatók meg.

— **A kifogyatlan jötevő.** Mint az „Alliance Israelite Universelle“ májusi füzetében olvassuk, hogy Hirsch Móricz báró az együletnek Veneziani F. E. párisi titkára által 100,000 frankot ajándékozott. Ugyancsak az Alliance részére Semon Charles Bradfordból 37,500 frankot juttatott.

— **Párisban finenedékházat** alapítanak, mely már legközelebb meg fog nyílni. Az eszme megpndítője a grand rabbin volt, ki csakhamar 400,000 frankot gyűjtött össze a nemes cél megtestesítésére. Leányok számára már régebben van a párisi zsidóknak olyanféle intézetük.

— **Antisemitizmus Afrikában.** Semmi tréfa! A feketék hazája sem akar Európa asszony mögött maradni. Oda is kezd belopózkodni — a kulturával, a mi annyit jelent, hogy kulturállambeli emberek terjesztik ezt az erkölcsi filokszerát. Egyelőre csak Algierben lépett föl a veszedelmes bogár és minden féle röpiratok alakjában elárasztá az eddig még mocsoktalan közéletet. Már a kaszányákban is felüté fejét és a zsidó katonák bántalmazásában kezdett nyilvánulni, míg csak Freycinet hadügyminiszter netovábbat nem mondott a garázdálkodásoknak. Különben az egész botrányt párisiak rendezik, köztük Drumont, a „La France juive“ hirhedt szerzője.

A moszkvai egyetemen Smolenski A. P. a közegészségügy nyilvános, rendes tanárává választatott, mit a kormány is jóvá hagyott. Ismételjük csak: egy zsidó nyilvános, rendes egyetemi tanárrá lett. Lám, lám, milyen hatása van Trefort ur mult akadémiai beszédének az — oroszokra.

— **Braunschweigban,** hol eddig épen nem ismerték az antiszemizmust, a városi képviselőválasztások egyetlen zsidó jelöltje miatt fejlett ki az agitatio. Azonban a zsidó jelölt neve, mely az egész város becsülésének tárgya, nagy többséggel győzedelmesen került ki az urnából.

— **A zsidó lakodalmi szokásokról** tartott a mi nap Londonban felolvasást Ábrahám J. író. Azon tiltalmat, melynél fogva az ómer napjaiban a házasságkötés tiltva van, a rómaiaktól származtatja, akik nem szerették a májusi házasságokat. A pohártörés szokására nézve pedig azt a magyarázatot adá, hogy ez azon eseményt példázza, mikor Mózes a Sinai hegyről, ahol magát Isten Izraellel eljegyzé, lejövet a két kőtablát összetöré,

SZEFFORISZ és RÓMA.

Történeti regény a negyedik századból.

Két részben.

11

Írta: **Dr. Philippson Lajos.**

Fordította: **Háber Samu.**

— Első rész. —

S z e f f o r i s z .

— O, tisztelt nagybátyám — kezdte Patrika a beszédet — ki ifjukorától fogva ilyen példányképek nyomában jár és ilyen barátok és tanítók felügyelete alatt, az az eléje tűzött cél felé, csak komolyan és kitartással törhet! — És beszélt az aggnak Rómáról és visszatértéről és mindenről amit ott át élt. Figyelmes hallgatója kérdéseivel gyakran félbeszakította, melyekre Patrika oly gyorsan és határozottan felelt, hogy az elismerőleg és meglegedetten mosolygott feléje. Némi átmenet után aztán a Szefforiszban az utóbbi napokban történetekre tért, beszámolt a kérdésekről, melyekkel az ottani szanhedrin az utóbbi napokban foglalkozott és körülményesen előadta a véleményeket és indokaikat, hogy a patriarka nézetét hallja. Ez hallgatott egy darabig. Lehunyt szemekkel dőlt a szék támlájának, és csak a mélyen ránczolt homlokán látszó csendes mozgás tanusította, hogy

szelleme ébren van és gondos fontolgatásba merült. Végre újra megszólította Patrikát.

— Hát a szefforisziaiak tényleg az én véleményemet kívánják és nem a nagy szanhedrinét?

— Igen, tisztelt nagybátyám, csak a te nézted körül forgott a szó, és erre nézve már előre is nyugodtak.

— No, Patrika, én azt mondom neked, hogy az ottani szanhedrin véleménye egészen helyes és pedig a törvény szelleméhez és az adott viszonyokhoz mért. Izrael bölcsei arra valók, hogy Isten törvényét pontosan betartsák és veszni soh'se hagyják, de tágíthatják, vagy megszoríthatják az idő szüksége és körülményeihez képest. Az ellen állás ideje letűnt, az engedés ideje van soron, és csak az utóbbi menthet meg bennünket.

Patrika kebléből nehéz sóhaj szakadt fel és így szólt:

— Igen, rosszul állunk Szefforiszban, s van baj a nyakunkon elég...

— És azt hiszed — szakítá őt félbe az agg, — hogy Tiberiászra ilyen napok nem viradnak? Nos hát, tudd meg, hogy Cäsar Gallus megérkezését minden pillanatra várhatjuk, és te annyira bizonyára ismered Róma embereit, hogy tudod, miszerint ez a Gallus mint a legbuzgóbb keresztény szerepel, és magát minden más felekezet kiméletlen ellenségének nyilatkoztatta ki. Felismerem a drámát tisztán, mely színrekerülend. Konstantius császár a mai napig még nem vallotta magát nyíltan a kereszténység hívének, hogy a még mindig hatalmas pogánysággal ne kerüljön szemtől szembe, s azért vállalta magára az a Cäsar az üldözö szerepét. Majd meglátod: Szefforiszban nektek nehéz napjaitok lesznek, de nekünk itt Tiberiászban még nehezebbek, és én alig hiszem, hogy a császárok által házamnak biztosított kiváltságok sértetlenül maradnak.

— Jól van, — szólt Patrika inkább magához, mint nagybátyához — ha a rosszat rosszabb követi, úgy a rosszabb után a legrosszabb van soron. És a legrosszabbal kerül elő a megmenekülés is...

De az agg jól figyelt és szemével és szavával élénken fordult Patrika felé:

— O, fiam, ez nagyon bizonytalan következtetés: mert a rossztól a legrosszabbig hosszú lépcsősor vezet, mely századokra nyulhat meg... Hiszen amit mi már rosznak nézünk, azt a következő nemzedék talán türhetőnek tartja avval szemben, amit reá mért a sors.

— De nagybátyám, mi lehet rosszabb mint midőn ellenfelünk már népünknek apáinktól rámaradt örökének utolsó erősségét kezdi ki, midőn már Galilea városait is kegyetlenkedései színhelyévé teszi, tövestől kitépni, szétszakgatni és forgácsainkat a világ négy sarka felé akarja szétszórni? Mit? Hát Juda romjaiban is élhet-e, mihelyt a szent földről melynek

gyermekai, lábuk nyomát is elhordta a vihar? Ahol a középpont, az összetartozóság, az összesség, a csomópont, melybe a számtalan egyes fonál összefutna, hiányzik — a lényeg és a látszat tulajdonságai, hogy maradhatnának együtt? Az ember és nép nem kristály, mely kicsinyben ugyanaz a nagygyal; "élő lények ezek, melyek szív nélkül nem élhetnek. A szent földdel pedig Juda testéből a szívét tépik ki.

Hiszen szemmel láthatólag az isteni előrelátás műve volt, hogy midőn őseinknek Judeát el kellett hagyniok, sőt midőn Judea kötelékeiből a legkeményebb büntetések súlya alatt száműzetésbe kellett menniök; itt Galileában csak annál számosabban telepedhettek meg. A rómaiak boszuja és gyűlölete Galileából nem tiltotta ki őket, sőt itt egy új szellemi Jeruzsálemet emelhettek, melynek sugárkévéje talán közvetlenebbül ragyog majd a késő nemzedék feje fölött, mint magáé az igazi Jeruzsálem. De ha, mint előre látom, most az van soron, hogy Galileából is, mint hontalan menekülőket kiűznek bennünket, mi lesz azután? Van-e népünket és felekezetünket még sujtóbb rosz? Valóban az isteni kinyilatkoztatásoknak az esetben meg kell valósulniok; Dávid törzse növényének akkor valahára ki kell kelnie és felvirágoznia; akkor meg kell érkeznie a Messiásnak és várát föl kell építenie számunkra és a népek számára; és nekünk jószántu engedelmességgel kell vérünk utolsó cseppjét is kiontanunk, hogy hódító munkájában seg tsük! . . .

Patrika hangja minden egyes szóval erősödött, szeme csillogott és jobbjá egy nemes mozdulatával kifejezte milyen hatalmas érzelmek viharoztak keblében. De az öreg patriarcha is egyre figyelmesebbé és érdeklődőbbé lett és végre tekintetét az ifju ajkára öltve, felső teste egészen felegyenesedett. Aztán félbeszakította:

— Ne tovább gyermekem, ne tovább, hát ez a baj? Hát már te is népünk azon kuvikkiáltásához jutottál, mely oly gyakran vitte a csalódás fertőjébe és döntötte egy vértengerbe? Soha! Akinek Messiás kell, az rá is fog találni, csak hogy a hazugság Messiása lesz. Mond a népnek: Ime itt jön Messiásod, ki arannyal veri ki utaidat és rubin kövekből építi fel házat — és lesz Messiása, még mielőtt magát ellátta véle, legyen ez bár csaló vagy megcsalott, avagy egyszemélyben mind a kettő! Nem. Nem, Patrika, sok szerencsétlenséget, sok bajt hozott az a Messiási hit a mi népünkre, a végmegromlás szélére vitte szent vallásunkat, isteni törvényeinket elnyomta és legjobb férfaink, legfenségesebb ifjaink ereiből patakszámmra ontotta a vért. Kérdelem, minek következtében vesztettük el Judeát, ha nem a „hazugságnak ama fia“ (Bar Kosiba) miatt, ki a „csillag fiá“-nak (Bar Kochba) nevezte magát? Hát Galilea is ilyennek legyen áldozatává? Az Isten szerelmére tehát, ne is érintsd most azt a hitet, most, midőn egy olyan ellenséges kéz, minővel még izraelnek még nem is volt dolga, csak azt várja, hogy

hóhérpallosával sujtson mindazokra, ki a „S'ma Jisz-él“-t nem akarják megtagadni! . . . Ezért Patrika, én ünnepélyesen, hivatalom tekintélyével kinyilatkoztatom előtted, amit a nagy szanhedrin teljes ülésén már megtettem: a messiási kinyilatkoztatások, melyek izraelnek szóltak, már mind beváltak, az első Hiskia királylyal, a többiek Juda Makkabival; több nincs. . . Ezt mondtam. s ezt mondom neked is, és ha valamennyi rabbi azt kiáltotta felém: — Isten bocsássa meg nekem — most lelkem minden idege és szívem minden dobbanása azt mondja, hogy megbocsájtotta és minél közelebb kerülök az Isten ítélő székéhez, annál jobban érzem, hogy helyesen beszéltem, és hogy ezért Istenemnek nem bocsánatát, hanem megelégedését nyertem meg.

Az erély, melylyel az agg beszélni kezdett, lassankint csendes hangulattá változott és a végső szavaknál az agg visszadőlt székébe és derüs megelégedettség ült ki nemes arczára. Patrika azonban elhalványodott és gyorsan muló uj elpirulását ismét halotthalaványság váltotta fel.

(Folyt. köv.)

Szerkesztői üzenetek.

V. S. urnak Szatmár. Nem. Csak ha kilép a magyar állam kötelékéből és megszerzi az osztrák polgárjogot, veheti el az illető zsidó leányt. Keresztény magyar polgárt, akárhol tért át a zaidó hitre, Magyarországon kereszténynek tekintenek.

M'vaszer v'ómér Csap. Régi óhaja teljesült. A kerületet megkapta, úgy mint kívánta. Az iratok erre nézve lent is vannak már a megyénél. Dr. S. urnak sok hálával tartozik.

Dr. A. A. urnak Nagy-Károly. Uj hívünket természetesen Ön toborozta, Jaser koach!

Dr. Ny. N. urnak Budapest. Dehogy találom készen! Azaz, a hogy vesszük. Tulajdonképen a szobor is kész volt a kőben, csak el kellett távolítani a fölöslegest és megtartani a szükségest.

P. R. urnak E.—z. Az illető kanonok a kért cikklet ismeri magából az Egyenlőségből, melynek fél év óta előfizetője.

Tachk'mómi. Az ön esete gyenge kópiaja egy híres magyar rabbi esetének e század első felében. A nagy tudományu és fölötté vallásos, de a világi dolgokban ép oly naif . . . i rabbinak ugyanis elbeszélte valaki szukósz ünnep 4. napján, hogy van a községben két tanuló, kik eszróggal nem imádkoztak. „Az Isten szerelmére“, szolt megrémülten a rabbi, „vigyétek oda nekik az én eszrógomat, mert hisz é h e n h a l n a k.“ — Azt, hogy zsidó ember szukószkor ehetik, mielőtt az eszróggal imádkozott volna, a jámbor lelkü pap fel nem tételezhette, hanem az első pillanatban azt hitte, hogy nem imádkoztak, mert nem volt eszrógjuk, ennél fogva nem is ehettek.

Czipóra. Elhiszem; és ha az olvasók is Kegyed s z á j á b ó l hallának előadni a cikket, amint szerencsés voltam én azt hallani, biz ők is (csak a férfiolvasókról szólok) feltétlenül hitet tennének hypotézisaira. De ha elolvassa az ember azokat a hideg, élettelen betűket, melyekből nem ragyog feléje egy észbontó, ábrándos szempár, de Nagysád hangja, lelkesedésének varázsa sem ejti békóba itéletét, biz akkor — de az égre kérem, meg ne haragudjék rám — akkor bizony egy kicsit kísértetbe jöhet, cikkének — jót nevetni. Nem jobb-e hát, ha a kedves kéziratot illő diszkrétcióval egész külön fiókba zárom, hova nem hat az olvasók megszentelt pillantása, mely az ilyen dolgokban azonnal belső értéket keres és nem hatja meg a szerzőnek sem hite. sem lelkesedése, sem szépsége. Pedig milyen nagy ám mind a három!

Czipóra barátnejától azt vagyok bátor illő udvariassággal kérdezni, tudna-e nekem különben rosz nevelésű asszonyt megnevezni, ki férjét csak azért nem hagyja ott, mert nagyon szép — menyekzője volt és mert azon a pap gyönyörű beszédet tartott. Mihelyt ezt az urhölgyet megnevezi, én is hajlandó leszek elhinni, hogy leányból, kinek hitünkről különben fogalma nincsen, jó zsidó asszony lesz, mert nagyon szép volt — konfirmatiója. Fogadását illetőleg, Bernát bácsinak van igaza. A yankees (olv. jenkisz) csufneve és nem igazi neve az amerikaiaknak. A csufnév onnan származik, hogy az indiánok az „englisch“ szót úgy ejtik, hogy „jengisz“, amiért az angolok „jenkisz“-eknek kezdték őket csufolni.

Nyék. Helyes-e — nemde ezt kérdezi — hogy a vő apósa asztalánál a m'zuman imát így kezdje: „Bir'susz chomi móri.“ Ig y bizony nem helyes. Mert ez magyarul azt jelenti: A n y ó s o m

uram engedelmeivel, pedig az udvarias vő nyilván az apósa engedelmet akarja kikérni. Az após héberül ch ó s z é n, a vőnek tehát így kellene mondani 'Bir'susz ch ó s z é n. És ezt mondhatja bátran, mert nincsen előírva sehol sem, kinek az engedelmet szabad és kiét nem szabad kikérni a m'zuman ima előtt.

A „Kassai Szemle“ derék szerkesztőségétől mindenesetre szép, hogy lapunkból egy cikket szószerint átvesz; mindössze azon szerény megjegyzést bátorkodunk koczkatatni, hogy ilyenkor szokás a forrást is megnevezni, mélyből a cikket veszik, annál is inkább, mert nem egynehány sorról, hanem egy terjedelmes tudósításról van szó.

Dr. G. J. urnak Budapest. Mi azt a könyvet nem láttuk. Le-köteleznék, ha rendelkezésünkre bocsátaná.

H. N. urnak Szászváros. Az attól függ, mi van erről a szerző-désben. Ha semmi sincs, akkor illik, hogy a díjakat megosszák. Szabály erre nézve még most nincs, de lesz nemsokára. Az orsz. izr. iroda ugyanis több hasonló felmerült kérdésben, melyről a szabály-rendelet nem gondoskodott, előterjesztést tett a miniszternek (köztük az Ön által felvetett kérdést illetőleg is) és várható, hogy nemsokára az iroda előterjesztése, mint rendelet fog napvilágot látni. Elismerő soraiért köszönet.

F. A. urnak Buttyin. Kiss Józsefnek nem a könyve, hanem a kötése késik. A szerző Lipcsében készített a gyönyörű kivitelű, már stylben készült táblákat, mik még nem készültek el. A két forintosok azonban — mint a kötöt Lipcséből biztatják — legkésőbb július hó első napjaiban már szétküldhetők lesznek. A díszesebb kötésük csak augusztus hóban.

„Bar Nager.“ Dehogy „gyanusitom“, a világért sem gyanusitom, hogy nem tud héberül. Az Ön községében történt egyszer, kedves Bar Nager, hogy a rósbészdin hosszú tárgyalás után bűnösnek mondta ki a hírhedt Iczigl Nyúzót, miután kitudódott, hogy a szegény Nachmannak a pénzt ellopta. „De, rebelében“, szólalt fel Iczigl, „csak nem gyanusit engem azzal, hogy ennek a szegény embernek a pénzt eltulajdonítottam!“ „Dehogy gyanusítalak, a világért sem gyanusítalak; miért is gyanusítalak, mikor biztosan tudom, hogy zsvány vagy.“

Pályázat.

65/1888. sz.

A kolozsvári izraelita hitközségnél ürese-désben lévő rabbi, magyar hitszónoki, hittanári és anyakönyvvezetői állomás betöltendő lévén, erre ezennel pályázat nyittatik.

Pályázni kívánók felkéretnek, pályázataikat — melyekben a magyar honosság, anyakönyvek vezetésére előirt törvényes minősítés, a rabbi-sági teendők végzésére való jogosultság és a magyar hitszónoklatok tartására való képesség beigazolandó — f. év július 15-éig alólirott hit-községi előjárósághoz benyújtani.

Az állomással 1000 frt évi fizetés jár, a szokásos mellékjövedelmekkel.

Rabbiképző szeminariumot vég-zett, vagy bölcsészettudori oklevéllel bíró rabbi elsőbbségben részesül.

Az állomás f. évi szeptember 1-én lesz elfoglalandó.

Próbászónoklatra csak is az elnökség által meghívott fog bocsátatni. — Az uti költségek pedig csak az alkalmazottnak fognak megtérítettetni.

A kolozsvári izr. hitközség elnökségétől.
Kolozsvártt, 1888. június hó.

Farkas Mór, Fischer Vilmos,
hitközségi elnökök.

Dr. Weiss Miksa,
hitközségi titkár.

A „Gizella forrás“-nak elemzése és leírása.

A „Gizella-forrás“

vize a legtisztább és legjobb natron-savas vizekhez tartozik, amit a giesshübl „Otto-forrás“ vizéhez való összehasonlítás mutat. A „Gizella-forrás“ mészben, keserűföldben és az emésztésre zavarólag ható egyéb alkatrészekben szegény, holott szénsavas natriumban, szabad és kötött szénsavban gazdag.

A nevezett víz használásának jótékony hatása kitünik:

- Emésztési zavaroknál, gyomorhív és savanyus bőfögéseknél;
- nyalkhoti gyuladás, gyomorhurut és dugulások, továbbá torokfő-, légső-, tüdő-, hólyag- és húgycső-hurutnál.
- De különösen fölülmulthatatlan jó hatása, zsenge, gyengélkedő nők és hosszas betegségben szenvedő férfiakra nézve.

A szabad és kötött szénsav tartalma teszi a nevezett vizet elsőrangú asztali itallá. Természetes szikviz, anélkül, hogy mint a mesterségesen előállított és az egészségre gyakran hátrányos szikviz utóbajait vonná maga után. Borba való vegyítésére már csak azért is igen alkalmas, mivel azt nem festi feketére. Gyümölcsök levéllel vegyítve a champagnerhez hasonló itallá tesz.

A „Gizella-forrás“ alkatrészei- nek elemzése

a gráci chemikus
Dr. Reibenschuh A. F. tanár
szerint.

10,000 rész vízben foglaltatik:

A) állandó alkatrészek:

Szénsavas natr.	11-9930
„ lithium	0-0326
„ calcium	3-3610
„ magnesium	1-6550
„ vasoxydul	0-1106
kénsavas káli	1-7539
„ natrium	0-1752
chlornatrium	0-9687
kovasav	0-3201

B) elillanó alkatrészek:

kötött szénsav	7-3812
szabad „	23-1888
Az alkatrészek összege	50-9401

Az „Otto-forrás“ alkatrészei- nek elemzése.

Dr. Novák egyetemi tanár
szerint.

10,000 rész vízben foglaltatik:

Szénsavas natr.	11-9280
„ kali	1-0862
„ lith.	0-1039
„ stront	0-0298
„ magns	2-1339
„ calc	3-4384
agyagföld	0-0290
kovaföld	0-5941
klorkáli	0-3038
kénsavas káli	0-3397
D. szénsavas vasoxid	0-0360
„ manganox.	0-0138
eredeti állományok	0-0198
szab. szénsav	23-7396
Az alkatrészek összege	43-7960

A két elemzés összehasonlítása alkalmával kitünik tehát, hogy a „Gizella-forrás“ állandó alkatrészekben az Otto-forrást még fölülmulja.

Ár palaczkonként	Liter	2	1½	1	½
		27	25	19	14 kr.

Az üros palaczkért meg-térítettik

8	7	5	4 kr.
---	---	---	-------

A t. cz. közönség kényelme czéljából 5 palaczkon felüli rendelések házba küldetnek.

Kapható minden gyógyszertár, fűszerkereskedés, vendéglő és kávéházban.

A „Gizella-forrás“

f ö r a k t á r a .

Legtisztább égvényes savanyu kut

BUDAPEST,

IV. Károly-körut 26., Rostély-utcza sarkán.

Képviselő: ANISZ J.

☛ Telefon-czim: ANISZ. „Gizella-forrás.“ ☚
Rendelések pontosan eszközöltetnek.

